

# Przedmowa

MOTTO:

*The idea to be constance through changes.  
The wisdom of the body is maintain homeostasis.*

Walter Cannon, 1930 r.

Książka, którą oddaję w ręce Czytelników, wymyka się powszechnie stosowanym podziałom i klasyfikacjom. Nie jest podręcznikiem z zakresu diabetologii ani poradnikiem, jak leczyć pacjenta z cukrzycą. Powstała z inspiracji codziennej pracy z chorymi, rozmów z rodzicami dzieci chorych na cukrzycę, obserwacji szpitalnych, także pracy badawczej i współpracy z lekarzami, pielęgniarkami, osobami zajmującymi się żywieniem. Wyrosła z poszukiwań diagnostycznych, z potrzeby pokazania wielowymiarowości problemów medycznych i psychologicznych, które wzajemnie się przenikają i tworzą spłot przyczyn i skutków, gdzie nieraz trudno jest określić początek.

Cukrzyca typu 1 jest najczęstszą przewlekłą chorobą XXI w. Liczba nowych przypadków stale wzrasta, a choroba jest zagadką współczesnych czasów również dla społeczeństw od niej wolnych, jak się do niedawna wydawało, takich jak japońskie. Cukrzyca definiowana jest przez podwyższone stężenie glukozy we krwi. Jest jednak chorobą całego organizmu zarówno w aspekcie funkcjonalnym, jak i organicznym. Cukrzyca typu 1 najczęściej diagnozowana jest w wieku rozwojowym, dlatego w książce najwięcej uwagi poświęcono zagadnieniom z zakresu pediatrii. Istotą życia w chorobie przewlekłej jest jednak kontinuum kondycji zdrowotnej i emocjonalnej od wczesnego okresu dzieciństwa po dorosłość. Z tej przyczyny podobne problemy medyczne charakterystyczne dla dzieci, zostały także przedstawione z perspektywy internistycznej i psychologicznej.

Jest to książka, która w pierwszej części zawiera podstawy teoretyczne – wiedzę na temat cukrzycy. W krótki sposób opisano podstawowe informacje związane z mapą tej choroby i dynamiką zmian w zapadalności, wskazując w jaki sposób zmienia się jej statystyka wraz z rozwojem cywilizacyjnym. Nie wiemy, dlaczego – m.in. w Polsce – dramatycznie wzrasta liczba nowych zachorowań na cukrzycę. W jednym z rozdziałów zwrócono uwagę na zróżnicowanie pod

względem immunologicznym i dynamiki zmian w obrębie komórki beta trzustki. Ta jednorodna choroba, jaką jest cukrzyca typu 1, ma jednak wiele „twarzy” pod względem immunologicznym, co prawdopodobnie wynika ze zróżnicowania przyczyn procesu z autoagresji, będących bezpośrednimi przyczynami tej choroby. Podkreślono znaczenie badania C-peptydu w diagnostyce różnicowej cukrzycy i w ocenie sekrecji endogennej insuliny u osób z rozpoznaną już cukrzycą typu 1.

Pokazano najczęstsze choroby endokrynologiczne współwystępujące z cukrzycą z dwóch perspektyw: pediatrycznej i internistycznej. Tym samym część przedstawionej wiedzy się powtarza, ale autorzy uwypuklili pewne specyficzne objawy kliniczne typowe dla wieku rozwojowego i dorosłego tych samych chorób. Znaczną część książki poświęcono zaburzeniom psychicznym. Po raz pierwszy obok wiedzy z zakresu diabetologii umieszczona została wiedza akademicka z zakresu depresji, zaburzeń łaknienia czy zaburzeń lękowych. Ponadto szeroko przedstawiono mechanizmy adaptacyjne do przewlekłej i nieuleczalnej choroby, jaką jest cukrzyca. W rozdziale dotyczącym jej aspektów psychologicznych wiele uwagi poświęcone zostało roli i znaczeniu rodziny osoby chorej, a także relacji budowanej między matką a chorym dzieckiem, które są podstawą późniejszego funkcjonowania w obliczu cukrzycy i związanych z nią trudności. Postawiono także pytanie, czy cukrzyca jest chorobą psychosomatyczną, wskazując na związek między emocjami a zmianami organicznymi w ciele.

Zaskakujące może się wydawać szerokie przedstawienie problemu chorób przewodu pokarmowego. Poza celiakią, której ryzyko zachorowania wzrasta 4-krotnie po rozpoznaniu cukrzycy typu 1, omówione zostały bowiem bóle czynnościowe przewodu pokarmowego oraz zapomniane, ale wciąż występujące choroby pasożytnicze. Obserwacja kliniczna prowadzi do wniosku, że choroby te często sprzyjają nawracającym, a nawet ciężkim niedocukrzeniom, jakkolwiek udział chorób pasożytniczych w procesie hipoglikemii jest nadal nieznan.

Druga część tomu obejmuje opisy różnych przypadków klinicznych wraz ze ścieżkami diagnostycznymi i terapeutycznymi, postępowaniem i diagnozą nieraz przekraczającą typowe schematy. Dzięki współpracy lekarzy, dietetyków i psychologów typowe opisy „przypadków medycznych” zamieniają się w historie poszczególnych osób. Tym samym pokazana została głębia poznania od wyników badań laboratoryjnych po historię życia i mapę przeżyć. Studia przypadków zostały ułożone według podziału wynikającego z najczęściej występujących objawów i zmian metabolicznych.

Kluczowym problemem w przebiegu cukrzycy jest niestabilne, wykraczające poza fizjologiczny zakres, stężenie glukozy we krwi, dlatego w książce zamieszczono podrozdziały poświęcone hipoglikemii i wahaniom glikemii. Poświęcono również miejsce takim aspektom choroby jak nieprawidłowy

rozwój fizyczny, gwałtowne spadki masy ciała czy niski wzrost, które stają się punktem wyjścia do pogłębionej diagnozy medycznej i psychologicznej. Intencją Autorów było ukazanie złożoności procesów patofizjologicznych przebiegających u osób chorujących na cukrzycę. W książce tej chcieliśmy również naświetlić znaczenie opieki holistycznej, w tym psychologicznej, nad osobą przewlekle chorą.

Kieruję ten tom do pediatrów, internistów, diabetologów, endokrynologów i wszystkich, którzy na co dzień pracują z osobami chorymi na cukrzycę.

*Ewa Pańkowska*